

Sygn. akt IC 14/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 kwietnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Częstochowie Wydział I Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący SSR del. Dariusz Podyma

Protokolant Ewa Lenartowicz

po rozpoznaniu w dniu 30 marca 2017 r. w Częstochowie

na rozprawie

sprawy z powództwa M. W. (1)

przeciwko B. T., J. T.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

1. uznaje za bezskuteczną w stosunku do powoda M. W. (1) notarialną umowę sprzedaży zawartą 19 lipca 2012 r w C. pomiędzy P. L. a B. T. i J. T. (rep A nr 2992/12 kancelaria (...)), na podstawie której P. L. sprzedał pozwanym B. T. i J. T. udział 1/2 w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego nr (...) położonym przy ulicy (...) w C., w celu zaspokojenia wierzytelności powoda należnej od dłużnika P. L. w wysokości 101.899,99 zł. (sto jeden tysięcy osiemset dziewięćdziesiąt dziewięć złotych i dziewięćdziesiąt dziewięć groszy),

2. zasądza solidarnie od pozwanych B. T. i J. T. na rzecz powoda M. W. (1) kwotę 10.512 zł. (dziesięć tysięcy pięćset dwanaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu .

I C 14/17

UZASADNIENIE

W dniu 10 lipca 2017 r M. W. (1) wniósł przeciwko B. T., J. T. o uznanie za bezskuteczną w stosunku do powoda umowy sprzedaży zawartej w dniu 19 lipca 2012 r w C. pomiędzy P. L. a B. i J. T., rep A nr 2992/12, na podstawie, której P. L. sprzedał pozwanym udział 1/2 w spółdzielczym prawie do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego przy ulicy (...) w C., dla którego nie jest prowadzona księga wieczysta, którą to czynnością doprowadził do pokrzywdzenia powoda, któremu przysługują wierzytelność wobec dłużnika P. L. w kwocie 101 899,99 zł. Ponadto wniósł o zasądzenie od pozwanych kosztów procesu.

W uzasadnieniu żądania podniesiono, że M. W. (1) jest wierzycielem P. L. w oparciu o umowę pożyczki z dnia 6 października 2011 r, oraz na podstawie tytułu wykonawczego - nakazu zapłaty Sądu Rejonowego w Częstochowie z dnia 19 września 2016 r sygn. akt I Nc (...) sygn. akt I Nc (...). W toczącej się egzekucji komorniczej w sprawie Km 169/16 kwota zadłużenia na dzień 6 stycznia 2017 r wynosi 101 899,99 zł. W dniu 19 lipca 2012 r dłużnik zawarł z pozwanymi umowę sprzedaży 1/2 udziału w spółdzielczym prawie do lokalu mieszkalnego nr (...) położonym przy ulicy (...) w C.. W tym samym dniu zawarto umowę o rozdzielności majątkowej małżeńskiej z K. L. córką pozwanych. Umowę sprzedaży zawarto pomiędzy osobami pozostającymi w bliskim stosunku. Podstawę prawną żądania stanowi art. 527 § 3 kc i art. 528 kc.

W odpowiedzi na pozew z dnia 6 lutego 2017 r pozwani wniesli o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda kosztów procesu.

W uzasadnieniu stanowiska podniesiono, że córka pozwanych w dniu 4 czerwca 2005 r zawarła związek małżeński z P. L.. W czerwcu 2012 r P. L. poinformował żonę, że postanowił złożyć pozew rozwodowy. Ustalili z żoną, że przedmiotowe mieszkanie zostanie sprzedane a uzyskane środki podzielone po połowie. W dniu 19 lipca 2012 r po zawarciu umowy o rozdzieleniu lokal sprzedany został za kwotę 125 000 zł pozwanym. W tej dacie nie były prowadzone postępowania egzekucyjne przeciwko P. L.. Do momentu otrzymania niniejszego pozwu pozwani nie mieli żadnych informacji o sytuacji finansowej P. L.. Zakwestionowano brak stwierdzonej prawomocnym orzeczeniem sądu wiarygodności w dniu podpisania umowy. Nie udowodnienie wiedzy pozwanych o działaniu dłużnika z zamiarem pokrzywdzenia wierzyciela a ponadto wskazania przez pozwanych majątku dłużnika, jako przesłanki wyłączającej ich odpowiedzialność.

Sąd ustalił i zważył, co następuje.

W dniu 6 października 2011 r P. L. zawarł z M. W. (1) umowę pożyczki kwoty 60 000 zł. P. L. zobowiązał się zwrócić pożyczkę do 6 października 2012 r. P. i K. L. byli małżeństwem od 2005 do 2012 r. W trakcie trwania małżeństwa prowadzili wspólne gospodarstwo domowe, wspólnie żyli na utrzymanie rodziny. W rodzinie nie dochodziło do konfliktów. P. L. zatrudniony był u pozwanego, prowadził też własną działalność i w tym celu zaciągał różne zobowiązania finansowe. Powód to znajomy P. i K. L.. Na początku 2012 r w rodzinie P. i K. L. pojawiły się problemy finansowe. K. L. uzyskała wiedzę o problemach finansowych męża. W tym okresie starała się też ustalić rodzaj i wielkość zobowiązań męża. W tym celu też spotkała się z powodem, który potwierdził fakt zawarcia umowy pożyczki w październiku 2011 r z jej mężem. Jednocześnie K. L. poinformowała powoda, że dochodzą do niej informacje o różnych zobowiązaniach męża zaciągniętych u znajomych, a ponadto przychodzą do ich mieszkania nieznanymi jej ludźmi i informują o pożyczkach i braku ich spłat. Poprosiła powoda o ugodowe zakończenie sporu. W dniu 19 lipca 2012 r P. i K. L. zawarli notarialną umowę rozdzielenia majątkowej w kancelarii notariusza K. B., w wyniku, której stali się współwłaścicielami po 1/2 części spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego przy ulicy (...) w C.. W tym samym dniu, w tej samej kancelarii P. L. zawarł z teściami J. T. i B. T. umowę sprzedaży przysługującego mu udziału w przedmiotowym spółdzielczym prawie do lokalu za kwotę 125 000 zł. W dniu zawarcia umowy powstał problem z zadłużeniem P. L. w stosunku do P. C.. W sierpniu 2012 r K. L. złożyła pozew rozwodowy. W drugiej połowie 2012 r powód nie mógł skontaktować się z K. L.. Nawiązał natomiast kontakt z P. L., który zapewniał, że spłaci zadłużenie wynikające z umowy pożyczki, prosił o czas z uwagi na problemy finansowe, zaproponował współpracę gospodarczą. Powód zgodził się na współpracę, ale w pierwszej połowie 2014 r zaprzestał jej z uwagi na brak spłaty zadłużenia wynikającego z umowy pożyczki. W tym samym okresie powód powziął wiedzę o innych niewykonanych zobowiązaniach P. L. wobec innych wierzycieli. W dniu 19 września 2016 r referendarz sądowy w sprawie I Nc (...) wydał nakaz zapłaty, w którym zasądził od P. L. na rzecz M. W. (1) kwotę 60 000 zł z odsetkami za opóźnienie od 7 października 2011 r do dnia zapłaty, oraz koszty procesu. W dniu 29 września 2016 r przedmiotowemu prawomocnemu orzeczeniu nadano klauzule wykonalności. W dniu 12 grudnia 2016 r M. W. (1) złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego przeciwko P. L.. Należność powoda na dzień złożenia wniosku wynosiła 101 899, 99 zł. Prowadzone postępowanie nie doprowadziło do wyegzekwowania jakiegokolwiek należności. W dniu 25 lutego 2017 r komornik umorzył postępowanie w sprawie km 169/16 z uwagi na bezskuteczność egzekucji. W 2016 r otrzymał informacje o wygranych postępowaniach sądowych innych wierzycieli z powództwa skargi paulińskiej i możliwości skierowania egzekucji do mieszkania nr (...) położonego w C. przy ulicy (...). W dniu 9 stycznia 2017 r wezwał pozwanych do zapłaty kwoty 101 899,99 zł w związku z nabyciem od dłużnika powoda 1/2 udziału w przedmiotowym lokalu mieszkalnym. W odpowiedzi na wezwanie pozwani poinformowali powoda, że udział w mieszkaniu jest wystawiony na licytację dnia 18 stycznia 2017 r przez komornika Z. R..

dowód: umowa pożyczki k- 6, nakaz zapłaty z klauzulą wykonalności k- 9, wniosek o wszczęcie egzekucji z kartą rozliczeniową k- 9, 10, wezwanie do zapłaty z dnia 9 stycznia 2017 r k- 11, odpowiedź na wezwanie do zapłaty k- 49,

50, akt notarialny sprzedaży z dnia 19 lipca 2012 r k- 52-55, zeznania powoda M. W. (3) zapis nagrania 00.39.40 do 01.04.10 k- 80 -82.

Ustalony stan faktyczny wynika z dokumentów, których strony nie kwestionowały, oraz zeznań powoda, którym Sąd dał wiarę. Zeznania powoda w przeciwieństwie do zeznań K. L. (zapis nagrania 00.12.39 do 00.37.03 k- 77-80) i pozwanej B. T. (zapis nagrania 01.07.51 do 01.22.41 k- 82, 83) były spójne, logiczne i wiarygodne. W zakresie oceny zeznań świadka i pozwanej w pierwszej kolejności zwrócić uwagę należy na rozbieżności tych zeznań ze stanowiskiem pozwanych przedstawionym w odpowiedzi na pozew. Nie jest prawdą, by pozwani o „ sytuacji finansowej ” – k- 43, byłego zięcia dowiedzieli się w chwili otrzymania wezwania do zapłaty z dnia 9 stycznia 2017 r. Pozwana wskazuje w zeznaniach, iż o problemach byłego zięcia dowiedziała się 4 dni przed Świętami Bożego Narodzenia w 2014 r. W tym czasie pojawiły się wezwania do zapłaty i sprawy sądowe z wniosku innych wierzycieli P. L.. Kolejno w 2015 i 2016 roku zapadły wyroki uwzględniające skargi paulińskie innych wierzycieli. Od momentu przegranych postępowań pozwani są przekonani, że nie właścicielami spornego udziału. Podobnie świadek K. L. przyznaje, że w 2014 r toczyły się sprawy sądowe z udziałem rodziców, dotyczące długów byłego męża. Świadek i pozwana przyznają, że przy podpisywaniu aktu notarialnego sprzedaży udziału, poruszono kwestie zadłużenia P. L. w stosunku do P. C.. Świadek i pozwana inaczej relacjonują informację, jaką przedstawił P. L.. K. L. zeznała, że mąż zapewnił ją, że spłacił zadłużenie w stosunku do P. C. i nie ma żadnego innego zadłużenia. Pozwana zeznała, że zięć poinformował, że wyjeżdża, potrzebuje pieniędzy, bo ma zadłużenie u P. C.. Stanowisko w odpowiedzi na pozew jest ewidentnie sprzeczne z zeznaniami pozwanej i świadka. Sprzeczne są również zeznania świadka i pozwanej we wskazanym powyżej zakresie.

Nie jest spójny przedstawiony stan faktyczny wynikający z zeznań K. L. ze stanowiskiem pozwanych w odpowiedzi na pozew w zakresie inicjatywy rozwodowej. K. L. zeznała, że w sierpniu 2012 r złożyła pozew o rozwód, podczas gdy z treści odpowiedzi na pozew wynikało, że to P. L. poinformował żonę, że złożył pozew o rozwód. W stanowisku pozwanych nie wskazano na zdradę małżeńską, jako powód rozpadu związku małżeńskiego, podczas gdy z zeznań K. L. ta okoliczność jest wskazywana, jako powód rozstania małżonków. Nie wydaje się by na etapie sporządzania odpowiedzi na pozew pozwani – rodzice K. L., z którymi miała bardzo dobre kontakty, nie mieli wiedzy o przyczynach rozpadu związku małżeńskiego. Niewskazywanie przyczyny rozpadu związku małżeńskiego uwiarygadnia treść zeznań powoda. Powód zaprzeczył by jego spotkanie w 2012 r dotyczyło poszukiwania przez K. L. dowodów na zdradę małżeńską P. L., kategorycznie i stanowczo zeznał, że rozmowa dotyczyła problemów finansowych, jakie pojawiły się w małżeństwie P. L. i K. L. w związku informacjami, jakie zaczęły docierać do K. L. dotyczącymi zobowiązań finansowych jej męża. Późniejsze fakty zdaniem Sądu potwierdzają treść zeznań powoda.

Wskazane rozbieżności i sprzeczności w zeznaniach pozwanej i świadka zdaniem Sądu wpływają na ocenę wiarygodności tych zeznań i skłaniają do przyjęcia stanowiska, że pozwani, ale również i świadek działają w celu uchronienia majątku wspólnego przed roszczeniami wierzycieli P. L..

Fakty, które potwierdzają treść zeznań powoda to przede wszystkim inne zobowiązania P. L., które skutkowały wniesieniem dwóch powództw przeciwko B. T., J. T. o uznanie za bezskuteczną umowy sprzedaży 1/2 udziału w przedmiotowym lokalu wytoczone przez innych wierzycieli. Oba postępowania zakończyły się uwzględnieniem żądań, co przyznaje strona pozwana, ale i potwierdzają ten fakt zeznania K. L.. Zdaniem Sądu chronologia zdarzeń i podejmowanych czynności prawnych potwierdzają posiadanie wiedzy przez K. L. i jej rodziców o problemach finansowych byłego męża i zięcia. Jak wynika z zeznań powoda spotkanie z K. L. miało miejsce w pierwszej połowie 2012 r i dotyczyło problemów finansowych a nie zdrady małżeńskiej. Zdaniem Sądu zeznania te zasługują na uwzględnienie, bowiem ich logicznym i zgodnym z zasadami doświadczenia życiowego następstwem było sporządzenie w dniu 19 lipca 2012 r dwóch umów: pierwszej o rozdzieleniu majątkowej i drugiej będącej przedmiotem niniejszego sporu, o sprzedaży udziału w lokalu mieszkalnym pozwanym. Dopiero później w sierpniu złożony został pozew rozwodowy. Jeżeli ustalono w sposób niebudzący wątpliwości, że P. L. miał problemy finansowe w związku z niewykonywaniem zobowiązań już w 2012 r (zeznania pozwanej k- 83 zapis nagrania 01.22.41), to tak szybkie decyzje dotyczące podziału majątku dorobkowego małżonków i przeniesienia udziału na osoby najbliższe muszą budzić poważne wątpliwości, co stanowiska procesowe pozwanych.

Nie jest przedmiotem tego postępowania ustalanie czy K. L. wiedziała o zaciąganych zobowiązaniach w chwili ich powstawania. Zgromadzony materiał dowodowy pozwolił na ustalenie, że K. L. wiedzę o zadłużeniu byłego męża miała na początku roku 2012. Wiedza ta zdaniem Sadu determinowała jej postępowanie. Nie są kwestionowane przez Sąd podnoszone przez pozwaną nienajlepsze relacje pozwanych z byłym zięciem. Wymaga podkreślenia jednak, że relacje pozwanych z córką były bardzo dobre, co wynika z zeznań świadka i pozwanej, ale i faktów choćby pomocy finansowej udzielanej K. L.. Pomoc finansowa córce nie pozostawia żadnych wątpliwości, co do istnienia bardzo dobrych relacji. W tej sytuacji nie wydaje się uzasadnione twierdzenie o braku wiedzy pozwanych o problemach finansowych P. L. w dacie sporządzania aktu notarialnego, skoro ich córka, zdaniem Sądu z powodów wyżej omówionych wiedzę tą miała, i miała też możliwości poproszenia rodziców o pomoc w ich rozwiązaniu. Próba rozwiązania problemów córki był sporządzony, będący przedmiotem sporu akt notarialny.

Zgodnie z art. 527 § 1 kc - gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Pozwany jest wierzycielem P. L., co potwierdza tytuł wykonawczy i ma interes prawny w wytoczeniu powództwa. W dacie czynności prawnej nie jest konieczne istnienie tytułu wykonawczego, wystarczające jest istnienie zobowiązania. Jako podstawę prawną żądania powód wskazał § 3 art. 527 kc - jeżeli skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Cytowany przepis stanowi domniemanie prawne, które wyraźnie określa zasady dotyczące rozłożenia ciężaru dowodu. Obowiązkiem powoda jest wykazanie stosunku bliskości osoby trzeciej z dłużnikiem. Zdaniem Sądu oprócz wskazanych powyżej okoliczności, uwzględniając również powinowactwo stron, zawarcie umowy sprzedaży w dniu zawarcia umowy o rozdzielenie majątkowej, jest dowodem wykazującym stosunek bliskości w rozumieniu art. 527 § 3 kc. Zaskarżenie wobec osób bliskich, w rozumieniu § 3 art. 527 k.c. wykazuje specjalną właściwość, polegającą na odwróceniu ciężaru dowodowego. Wierzyciel w tym wypadku obowiązany jest tylko do wykazania stosunku bliskości, a rzeczą osoby (osób) trzecich jest wykazanie, że u dłużnika świadomości pokrzywdzenia nie było, przez co zwalnia się on od dalszego dowodu wykazania braku znajomości świadomości pokrzywdzenia – wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 12 lutego 2016 r. I ACa 1598/15, LEX nr 2004521. Pozwani mieli obiektywną możliwość uzyskania wiedzy, dlaczego małżonkowie podjęli decyzję o zawarciu umowy o rozdzielenie majątkowej i na pewno wiedzieli, dlaczego zdecydowali się w tym samym dniu umowy na kupna spornego udziału. Mając na względzie treść normatywną zawartą w art. 527 § 3 k.c., który należy odczytywać łącznie z art. 527 § 1 k.c. oraz charakter i skutki, jakie ustawa wiąże z usuwalnym domniemaniem prawnym, a także dalsze wskazane argumenty, brak jest podstaw do uznania, że art. 527 § 3 k.c. ustanawia również, poza domniemaniem wiedzy osoby trzeciej, także domniemanie możliwości jej uzyskania przy dochowaniu należytej staranności – wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2016 r. IV CSK 289/15, LEX nr 1972985. W kontekście tych domniemań ocenić należy okoliczności związane i wynikające z zawarcia umowy sprzedaży spornego udziału w szczególności kwestie ekwiwalentu. Sąd rozpoznający spór podziela stanowisko zawarte w - wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 1999 r. I CKN 287/98, LEX nr 147235 - nie każda czynność prawna powodująca zmniejszenie majątku dłużnika może być uznana za krzywdzącą wierzycieli. Nie będzie ona miała takiego charakteru wówczas, jeżeli dłużnik w zamian za swoje świadczenie uzyskał ekwiwalent, który nadal znajduje się w jego majątku lub posłużył mu do zaspokojenia wierzycieli. Do przyjęcia, iż osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, wystarczy wykazanie, że na podstawie czynności prawnej dłużnika nabyła ona rzecz lub prawo albo została zwolniona z obowiązku, co spowodowało zmianę w majątku dłużnika prowadzącą do pokrzywdzenia wierzycieli. W wyniku zawarcia umowy sprzedaży uległa zmianie sytuacja majątkowa dłużnika, przestał być współwłaścicielem 1/2 udziału lokalu mieszkalnego nr (...) położonego przy ulicy (...) w C.. Natomiast brak jest pozytywnych dowodów by uzyskał ekwiwalent, który nadal znajduje się w jego majątku lub posłużył mu do zaspokojenia wierzycieli. Nie zawnioskowano żadnych dowodów zmierzających w tym kierunku. Pozwana nie podnosiła też zarzutów w tym zakresie, dlatego mając na uwadze zasadę kontrydiktoryjności sporu dokonano oceny materiału dowodowego w granicach sporu zakreślonego przez strony procesu. Reasumując, pozwana nie udowodniła zgodnie z art. 527 § 3 kc - obalenia domniemania dokonania czynności

prawnej dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli i uzyskania korzyści majątkowej przez osobę będącą w bliskim z nim stosunku.

Nie niweczy skuteczności skargi paulińskiej wskazanie przez pozwanych mienia, z którego mógłby zaspokoić się powód w sposób, jaki to uczynili w piśmie stanowiącym odpowiedź na wezwanie do zapłaty k- 49. W art. 533 k.c. chodzi o wskazanie jedynie takiego mienia dłużnika, co do którego można - z najwyższym stopniem prawdopodobieństwa graniczącym z pewnością - przyjąć, iż pozwoli na zaspokojenie wierzyciela. Nie chodzi więc o samą możliwość prowadzenia egzekucji z przysługujących dłużnikowi wierzytelności, której rezultat może okazać się w praktyce wątpliwy, lecz o uzyskanie przez wierzyciela realnego zaspokojenia. Za taką oceną przemawia przede wszystkim wzgląd na określone alternatywnie przesłanki, których spełnienie prowadzi do zwolnienia osoby trzeciej od zadośćuczynienia roszczeniu wierzyciela. Są nimi - zaspokojenie wierzyciela oraz wskazanie mienia wystarczającego do zaspokojenia - wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 31 maja 2016 r. w sprawie I ACa 1706/15, LEX nr 2069285. Wskazanie przez pozwanych terminu licytacji spornego udziału, jako mienia dłużnika, jest de facto zgodą na egzekucję należności powoda ze wskazanego udziału. Wbrew wiedzy pozwanych, do czasu zakończenia postępowania egzekucyjnego i przysądzenia przez Sąd Rejonowy 1/2 udziału w spółdzielczym prawie do lokalu prawo na rzecz nabywcy – K. L. sporny udział przysługuje pozwany na podstawie umowy sprzedaży z dnia 19 lipca 2012 r.

Reasumując, zgromadzony materiał dowodowy potwierdził zasadność skargi paulińskiej, dlatego Sąd uznał za bezskuteczną w stosunku do powoda M. W. (1) notarialną umowę sprzedaży zawartą 19 lipca 2012 r w C. pomiędzy P. L. a B. T. i J. T. (rep A nr (...) kancelaria (...)), na podstawie, której P. L. sprzedał pozwany B. T. i J. T. udział 1/2 w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego nr (...) położonym przy ulicy (...) w C., w celu zaspokojenia wierzytelności powoda należnej od dłużnika P. L. w wysokości 101.899,99 zł. (sto jeden tysięcy osiemset dziewięćdziesiąt dziewięć złotych i dziewięćdziesiąt dziewięć groszy). Spór rozpoznano w granicach zgłaszanych zarzutów. O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 kpc zasądzając od pozwanych solidarnie na rzecz powoda koszty zastępstwa procesowego 5417 zł i opłatę sądową w wysokości 5095 zł.